

A scenic autumn forest with a path covered in fallen leaves. The trees are in various stages of fall, with some showing vibrant reds and oranges, while others are still green. The path is a mix of dark asphalt and light-colored fallen leaves. The background shows a misty or overcast sky.

Сабақтың тақырыбы:

Өсімдік – өмір нәрі, өмір-сәні.

САБАҚТЫҢ МАҚСАТЫ:

БІЛІМДІЛІК:

Өсімдіктер дүниесі бөлімінен алған білімді жүйелеп, қорытындылау.

ДАМУШЫЛЫҚ:

Оқыту кезінде түрлі тапсырмалар мен жұмыстарды бере отырып, ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамыту, пәнге қызығушылығын арттыру

ТӘРБИЕЛІК:

Қоршаған ортаны, өсімдіктер дүниесін қорғауға тәрбиелеу

Сабақтың типі:

Қорытындылау сабағы

Сабақтың түрі:

Ішінара ізденіс сабағы

Сабақтың әдісі:

Интербелсенді, баяндау, тест, сұрақ – жауап, топпен жұмыс

Пәнаралық байланыс:

география, экология, әдебиет, химия

Сабақтың көрнекілігі:

интербелсенді тақта, электронды оқулық, үлестірмелі қағаздар, суреттер, оқушыға көмекші материалдар

Сабақтың құрылымы:

I. Ұйымдастыру кезеңі

**II. Қызығушылықты ояту
Өсімдіктер әлеміне саяхат**

III. «Мағынаны тану»

**IV. Миға шабуыл
«Білім кілті танымдылықта»**

**V. Оқушылар білімін бағалау
«Еңбегіне қарай өнбегі»**

VI. Үйге тапсырма: «Оқу түбі тоқу»

I топ Астық тұқымдастары

II топ Бөлме өсімдіктері

III топ Жемістер

IV топ Көкөністер

V топ Ашық тұқымдылар

Астық дақылдар

Бөлме өсімдіктері

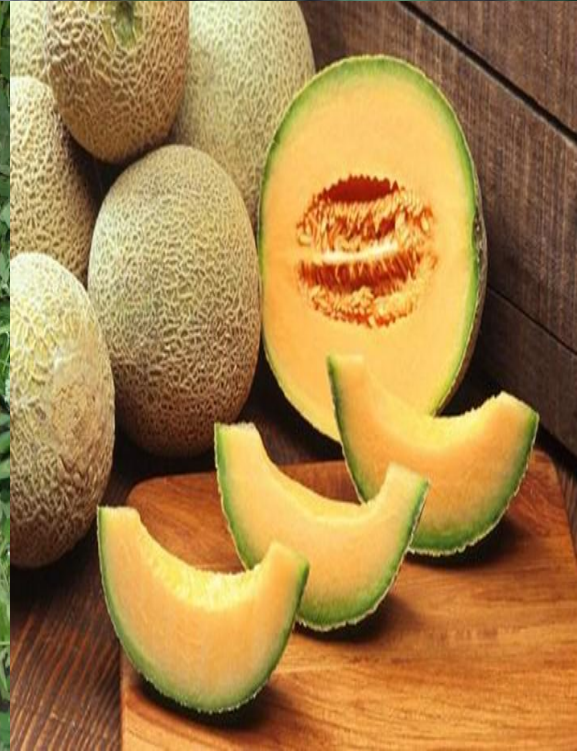

Жеміс-жидектер

Көкөністер

Ашық тұқымды өсімдіктер

Самырсын

Шырша

Қарағай

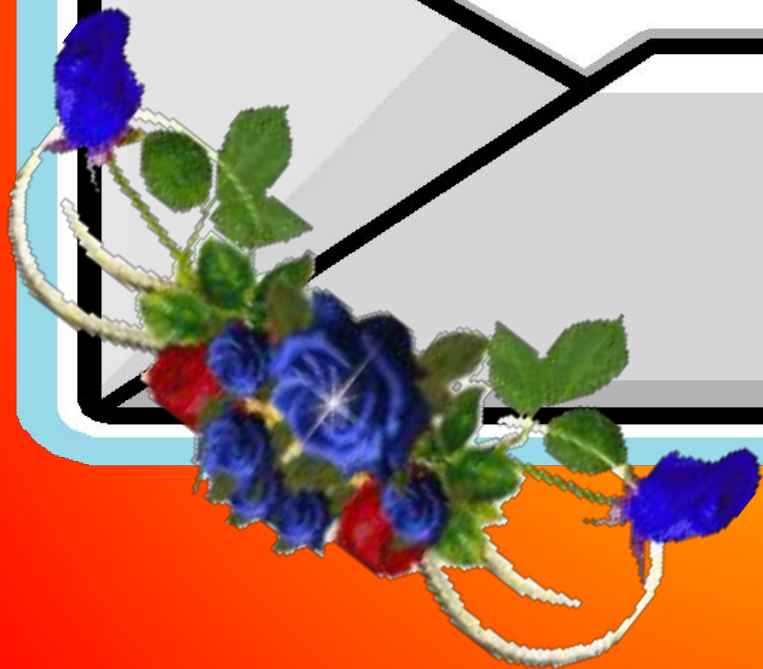
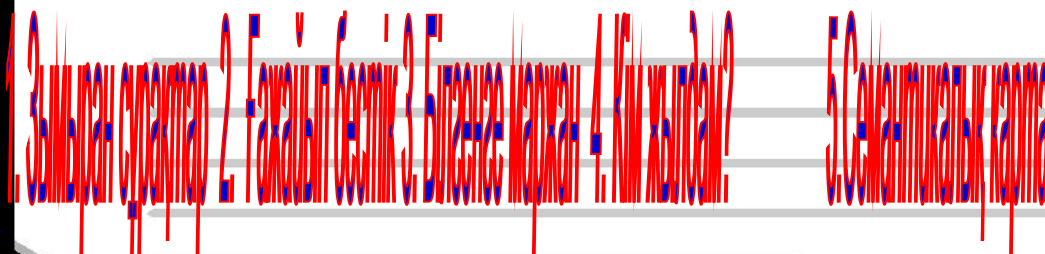

Қос масақшалы қылша

Балқарағай

**Менің биологиялық поштама
— назар аударыңыздар!**

Зымыран сұрақтар

1 - топ

1. Ұлпалары мен мүшелері жақсы жетілген өсімдіктер қай сатыға жатқызылады?
2. Тұқымы бар жемісі жоқ өсімдіктер қалай аталады?
3. Жабық тұқымды өсімдіктердің тұқымы жетілетін орын қалай аталады?
4. Картоптың отаны?
5. Жапырақ тақтасы қауырсын тәрізді бірнеше қайтара тілімделген споралы өсімдік

2 - топ

- 1.Қарағай неше үйлі өсімдік?
- 2.Қызылша тамырының атауы
- 3.Жапырағы тікенге айналған қандай өсімдік?
- 4.Жауқазын қандай тұқымдасқа жатады?
- 5.Қызанақтың отаны?

3 - топ

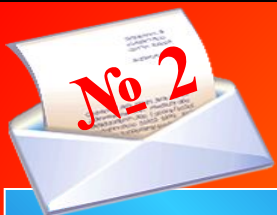
1. Мүктерді зерттейтін ғылым
2. Сабағы көп буын және буынаралықтан тұратын споралы өсімдік
3. Бұта болып өсетін ашық тұқымды өсімдік
4. Көкнәр жемісі қалай аталады?
5. Тұқымында екі тұқымжарнағы болса қалай аталады?

4 - топ

1. Шымтезек мүгінің екінші аты
2. Бұршақ тұқымдасындағы біріккен күлте қалай аталады?
- 3.Қазақстан Қызыл кітабына тіркелген ашық тұқымды өсімдікті ата?
4. Қырықбуынның масақтары бар өркені қалай аталады?
- 5.Қызғалдақтың отаны?

5 - топ

1. Жақын түрлер қандай топқа біріктіріледі?
2. Мақтаның тұқымдасы?
3. Мүктерде тамыр қызметін атқаратын мүше
- 4.Арпа қандай тұқымдасқа жатады?
5. Бамбук талшығынан не жасайды?

Ғажайып бестік

1

Алғаш ғарышқа
ұшқан өсімдік

2

«Екінші нан» деген
атауы бар өсімдік?

3

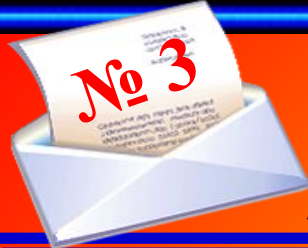
Бұл өсімдікті
«ашық дала
патшасы»
деп атайды?

4

Қарағай мен
пияз, сарымсақтан
бөлінетін ерекше
ұшпа заттар?

5

Қарағай мен
пияз, сарымсақтан
бөлінетін ерекше
ұшпа заттар?

Білгенге маржсан

Мәдени өсімдіктердің сан алуандылығын және шығу орталығын зерттеді. Ол бес континентті айналып шығып, дүние жүзінің 52 елдерінде болды.

Ол өсімдіктердің 400-ге жуық түрінің Оңтүстік Азияда, 200 –ге жуық түрінің Оңтүстік Америкада мәденилендірілгенін дәлелдеді.

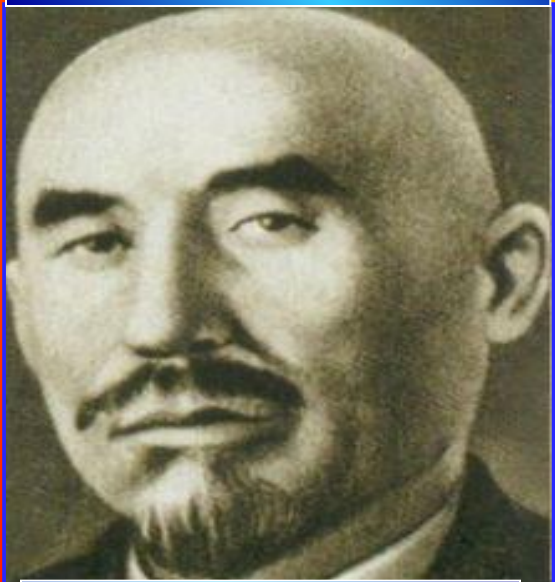
Сөйтіп әйгілі ғалым мәдени өсімдіктердің шығу орталықтарын зерттеді.

Қазақстанда қант қызылшасы мен кендірді биологиялық сұрыптау жағынана ғылыми тұрғыда сипаттаған алғашқы ғалым
Негізгі ғылыми еңбектері өсімдіктер генетикасы мен селекциясына арнаған.

Қызылорда облысы Қызылту колхозының звено жетекшісі күріш егуден дүниежүзілік рекорд жасады. Екі мәрте Еңбек ері, Мемлекеттік сыйлықтың иегері әр гектардан 174 центнерден күріш алды.

Ол әйгілі тары өсіруші болған. Ол тарының әр гектарынан 165-175 центнерге дейін түсім жинаған.

Ол ең алғаш микроскопты
ашқан, өсімдік жасушасының
құрылысын зерттеген.
Нидерландық микробиолог

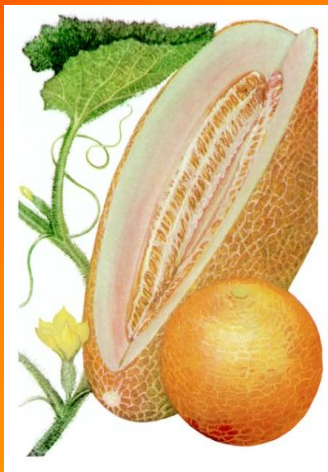

Кім жылдам?

Тұқымдасын табу

мақта

қауын

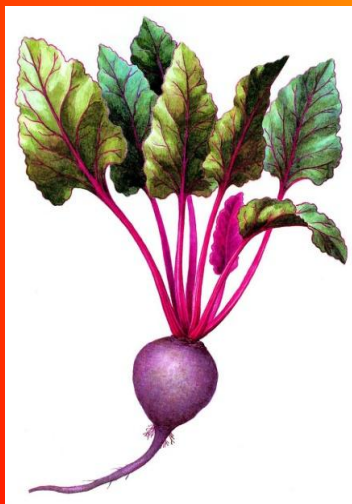
қызғалдақ

асбұршақ

Ақ лапыз

қызылша

інжугүл

қызанақ

пияз

алма

Семантикалық карта

	Мақта	Қауын	Қызғалдақ	Асбұршақ	Ақ лапыз	Қызылша	інжугүл	қызанақ	пияз	алма
Раушан гүлділер										
Алабота тұқымдасы										
Інжу гүлділер										
Лалагүлді лертұқымд										
Асқабак тұқымдас										
Бұршақ тұқымдас										
Құлқайыр гүлділер										
Алқа тұқымдас										

	Бұршаққын	Қауашақ	Сүйекті шырынды	Қабақ	Құрғақ жаңғы	Бұршақ қап	жидек	Көпжаңғақ шалы
Раушангүлділер								
Алабота								
Шаршыгүлділер								
Көкнәр								
Асқабақ тұқымдастар								
Бұршақ тұқымдастар								
Құлқайыргүлді лер								
Алқа тұқым- тастар								

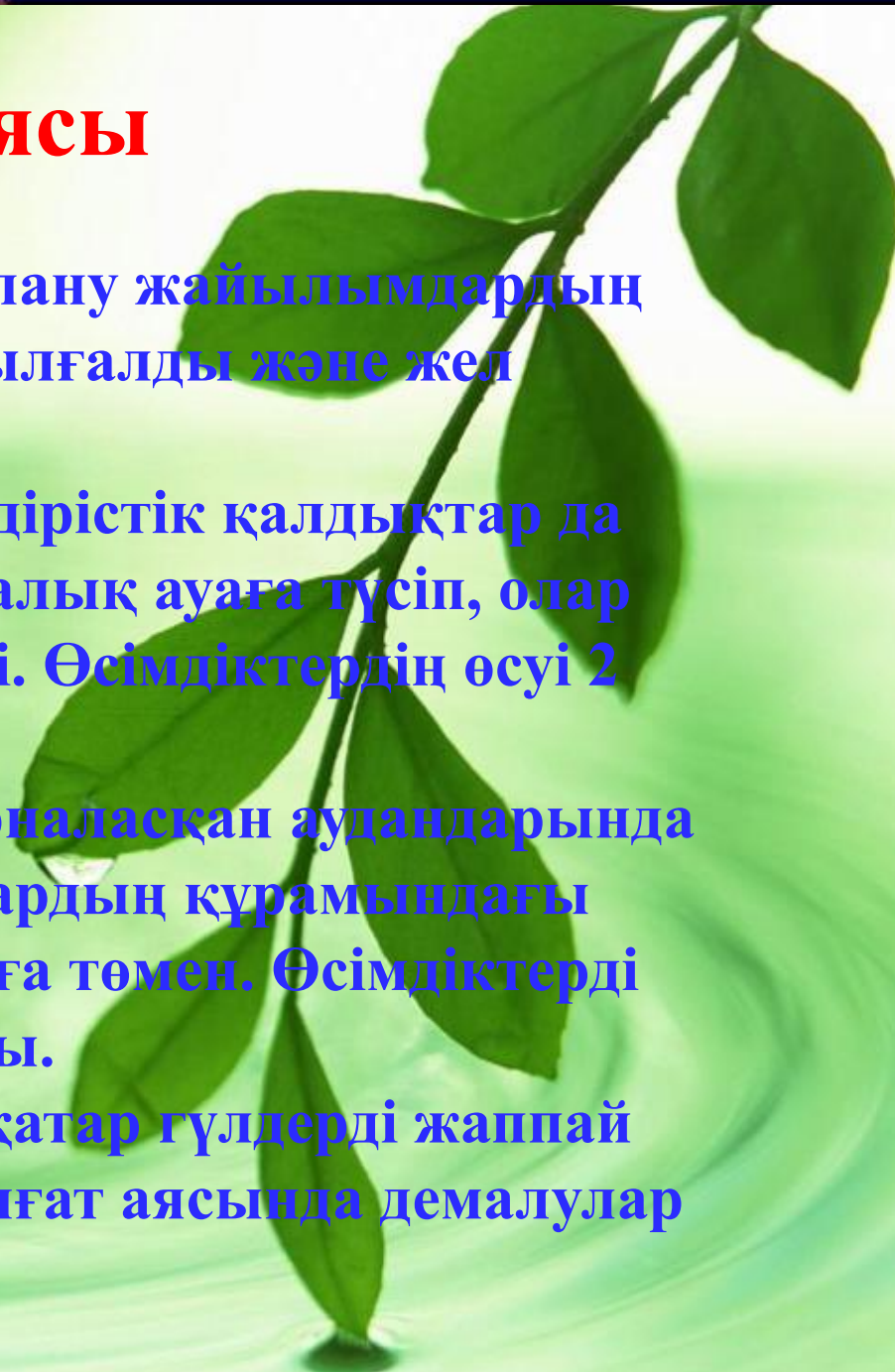

Топ басшыларына тапсырма

1. Өсімдіктерді қорғау жайлы мақал-мәтел
2. Өсімдіктерді қорғау туралы тиым сөздер
3. Өсімдіктердің 5-түрлі маңызын ата?
4. Өсімдіктер түрлерінің жойылу себептерін ата?
5. Өсімдіктер экологиясы туралы не білесің?

Өсімдіктер экологиясы

- Жүйесіз жайылымдарды пайдалану жайылымдардың дегенерациясына әкеледі және ылғалды және жел эрозиясына ұшыратады.
- Өсімдіктер дүниесінің өсуіне өндірістік қалдықтар да үлкен әсерін тигізеді. Атмосфералық ауаға түсіп, олар нәтижесінде өсімдіктерде шөгеді. Өсімдіктердің өсуі 2 есеге дейін кемуі мүмкін.
- Бидайдың түсті металлургия орналасқан аудандарында өнімділігі 40-50 пайыз, ал ал олардың құрамындағы ақуыздың мөлшері 25-35 пайызға төмен. Өсімдіктерді жою және бүлдіру жиі байқалады.
- Өсімдіктер дүниесіне сонымен қатар гүлдерді жаппай жинау, жүйесіз келулер мен табиғат аясында демалулар да әсер етеді.

Бекіту кезеңі :

*Адам меңгермейтін білім бар ма?
Жойқын істі тындырар күшің бар да.
Оқы, үйрен, жас ұрпақ, бәрін меңгер
Алға қойған мақсатың, ісің бар да!*

Сабақты бекіту.

Миға шабуыл

Ең, ең, ең..

Ең, ең, ең,...

Ең, ең, ең,...

1.Ең аумағы

үлкен

ағаш?

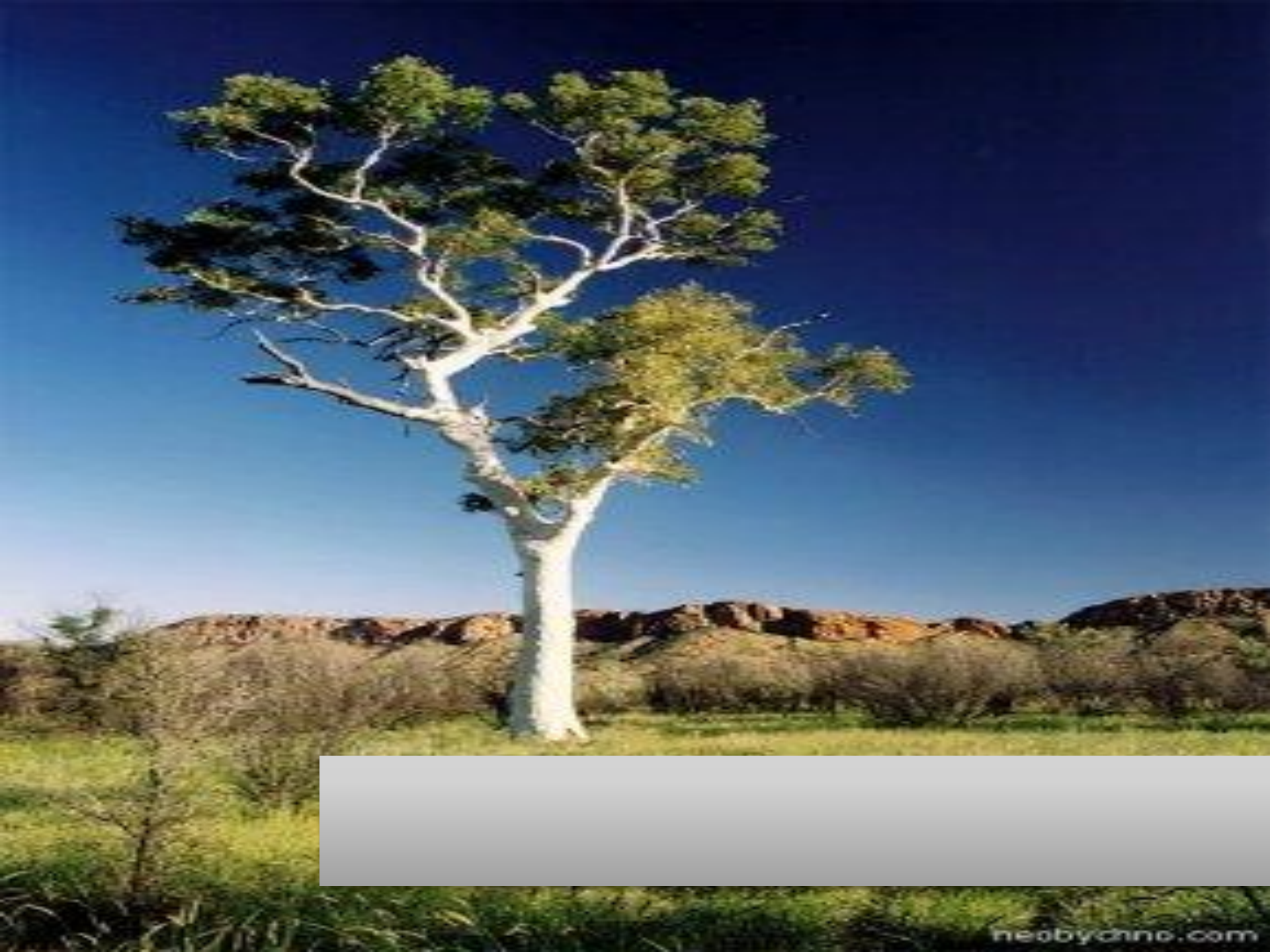
**2.Ең тез жылдам
өсетін өсімдік?**

3.Ең биік ағаш?

**4.Қай өсімдіктің
жапырағы ең ұзын?**

**5. Дүниедегі ағаш
атаулының
ең қаттысы?**

**6. Әлемдегі
ең үлкен гүл?**

**7. ӘЛЕМДЕГІ ЕҢ
ҚОРҚЫНЫШТЫ
ГҮЛ?**

***8. Әлемдегі ең иісі
жағымсыз
өсімдік?***

9. ЕҢ КІШКЕНТАЙ ӨСІМДІК?

**10.Ең үлкен
шырынды жеміс?**

***ҒАЖАЙЫП
АҒАШТАР***

GENERAL SHERMAN

Тест тапсырмалары

1. Өсімдіктің көбею мүшелері

а) тамыр ә) жапырақ б) сабақ в) гүл, жеміс

2. Тұқымның ішіндегі қор заты:

а) ұрық ә) тамырша б) эндосперм в) тұқым жарнақ

3. Дүние жүзінде ағаштардың ең көп түрі өсетін

аймақ: а) Солтүстік Америка ә) Оңтүстік Америка

б) Евразия

в) Австралия

4. Ең ұзақ жасайтын ағаш?

а) Қайың ә) Емен б) Қарағай в) Шырша

5. Қазақстанның тұңғыш Қызыл Кітабы жарыққа

шыққан жыл

а) 1978

ә) 1981

б) 1991

в) 1980

6. Фотосинтездің негізін салған:

а) Ван Гельмонт ә) Тимирязев

б) Р. Гук в) Мичурин

7. Дала символы саналатын иісі Қазақстанның Отаны иісіне бағаланатын өсімдік

а) бидайық ә)көкпек б)жусан в)алтын тамыр

8. Ең ұзақ жасайтын ағаш?

а) қайың ә) емен б) қарағай в) шырша

9. Күн гүлі қалай аталады?

а) күнбағыс ә) мақта б) күріш в) тары

10.Бактериаларды өлтіретін ұлпа заттар шығаратын өсімдік

а) қарағай б) қайың ә) емен в) шырша

Тест жауаптары

1-в

2-б

3-в

4-б

5-а

6-ә

7-б

8-ә

9-а

10-а

Сабақты қорытындылау

- Өсімдікке күн сәулесі, көмірқышқыл газы, судың әсерінен органикалық заттар түзіліп, ауаға бос оттекті бөледі.
- Өсімдік-жер бетінің ажарын аша түсетін, сәнін келтіретін жасыл әлем.
- Өсімдік-денсаулыққа қажетті дәрі-дәрмек қоймасы.
- Өсімдік- адам ағзасына нәр беретін дәруменнің көзі.
- Өсімдіктен адам күнделікті тұрмыста керегіне жарататын киім, жихаз, отын, бұйымдар алады.
- Өсімдік-адамдар мен ұшқан құс, жүгірген аңға баспана.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Оқу түбі - тоқу

Үйге тапсырма:

1. “Өсімдік – өмір кілті” тақырыбына реферат
2. Оқулықтағы білімді сына тестін шығару.
3. “Өсімдіктер” сөзжұмбақ жасау.